

עין משפט
גר מצוה

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

מסורת הש"ס

כ"א מ"י פ"ו משלם
טק ממון הלכה ד'
כ"ב ב"י מ"י שם הלכה ג'
כ"ג ד"י מ"י שם הלכה ו'
וע"ש מ"מ:

טעמא דהניקין (גיטין דף נ"ג: ושם) אכל כן דלגל כשזיל היתומים ממנין אותו דטוב היה להם שלא היה להם אפוטרופוס אלא כשזיל תקנת העולם ממנין אותו כדי שישמור השור שלא יגח אי אמת דמשלם ממנעי ולא עבדי ובירושמי כהניקין אמר אמיתא דר' יוחנן כרבנן כמיהא אפילו יסבור כאנא שאלו דלמר מיתבו ב"ד ישבע בני ההוא בר אינש למיבד וזו בנין דמתקרי מהימן כלומר לא ימנע כשזיל כך אם יהיה זקוק לפרוע אם ישפט דשמת הוא שנחשב נכף לנאמן כש"כ ממנין אותו אכל גבי שור אין נחשב לנאמן כשזיל מני זה שאין זה כשזיל תקנת היתומים אלא כשזיל שלא יזיק לעולם ואין נחשב אלא כשומר בעלמא ששומר השור שלא יזיק ודרכי יוסי ב"ה כאנא שאלו אפילו יסבור כרבנן אדם מנדיח עגמו מן השבעה ואין אדם מנדיח עגמו מן התשלומין כלומר כשזיל השבעה יהיה נמנע שלעולם כ"כ לישבע שלא עיבד כלום משלם ונראה דלפילו נאנדי דבר משל יתומים שלא ישבע שלא פשע שאם קן יהיו נמנעים אכל כזה אין חושש אם יש עדים או אם מודה (א) הוא בעגמו שפסע לא ימנע אם מוקיקין אותו לשלם: **א"י** בתם ששיבא וכו' דלשמוע' דמעמידין אפוטרופוס לתם א"כ ה"ל למתני ר' יעקב מחייב וחו לא ומדנקט ח"נ משמע דליטריך דלא נימא נוק שלם:

ממנעי ולא עבדי ויסי בר חנינא אמר מעליית אפוטרופוס ונפרעין מן היתומים לבי גדלי ומעמידים להן אפוטרופין לתם לגבות מגופו תנאי היא דתנאי שור שנתחרשו בעליו ושנשחטו בעליו ושהלכו בעליו למדינת הים יהודה בן נקוסא אמר סומכוס הרי הוא בתמותו עד שיעידו בו בפני הבעלים וחכ"א מעמידין להן אפוטרופין ומעידין בהן בפני אפוטרופין נתפקה החרש נשחפה השוטה והגריל הקטן ובאו בעליו ממדינת הים יהודה בן נקוסא אמר סומכוס חזר לתמותו עד שיעידו בו בפני בעלים רבי יוסי אמר הרי הוא בחזקתו **א"י** אמרו מאי הרי הוא בתמותו דקאמר סומכוס אילמא דלא מייעד כלל הא מדקתני סיפא חזר לתמותו מכלל דאייעד אלא מאי הרי הוא בתמותו הרי הוא בתמימותו דלא מחסרין ליה אלמא אין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו ואומרים מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס אלמא מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו וסיפא במאי קמיפלגי רשות משנה איכא בינייהו סומכוס סבר רשות משנה ור' יוסי סבר רשות אינה משנה ח"ד שור חרש שוטה וקטן שנגח רבי יעקב משלם ח"נ ר' יעקב מאי עבידתיה אלא אימא רבי יעקב אומר משלם ח"נ במאי עסקינן אי בתם פשיטא דכ"ע נמי ח"נ הוא דמשלם ואי במועד אי דעבדי ליה שמירה כלל לא בעי לשלומי ואי דלא עבדי ליה שמירה כוליה נוק בעי שלומי אמר רבא לעולם במועד והכא במאי עסקינן דעבדי שמירה פחותה ולא עבדי ליה שמירה מעולה ורבי יעקב סבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת וסבר לה כרבי יהודה דאמר מועד סגי ליה בשמירה פחותה וסבר לה כרבנן דאמרי מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו א"ל אביי ולא פליגי והתניא שור של חרש שוטה וקטן שנגח ר' יהודה מחייב ור' יעקב אומר ח"נ הוא דמשלם אמר רבה בר עולא מה שמחייב ר' יהודה פירש ר' יעקב ולאביי דאמר פליגי במאי פליגי אמר לך הב"ע במועד ולא נטריה כלל ר' יעקב סבר לה כר' יהודה כהדא דאילו ר' יהודה סבר צד תמות במקומה עומדת ופליגי עליה כהדא סבר כר' יהודה כהדא דאילו ר' יהודה סבר צד תמות במקומה עומדת ופליגי עליה כהדא דאילו רבי יהודה סבר מעמידין להן אפוטרופוס לתם לגבות מגופו ור' יעקב סבר אין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו אמר רב אחא בר אבבי לרבינא בשלמא לאביי דאמר פליגי שפיר אלא לרבינא דאמר לא פליגי אדמוקי לה במועד נוקמא בתם אי

מעליית אפוטרופוס: מעליית אפוטרופוס. שלא שמרה כראוי: וחורין ונפרעין מן היתומים לבי גדלי. דאי לא ממנעי ולא עבדי: חזר לתמוסו. לקמן מפרש מאי קאמר: מאי כרי הוא כמסו דקאמר סומכוס. ברישא: אילמא דלא מייעד. בשלם נגיחות לשלם מעלייה כשהועד: הא מדקתני סיפא נתפקה פתרה חזר לתמוסו. דקסבר רשות משנה מכלל דמעיקרא אייעד ליה: הכי הוא כמסומו. דלא גבי נגיחות תמות מיניה דאין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו: רשות משנה. הרשות שנשחטה לה שילא מידי אפוטרופוס ויכנס לרשות בעלים משנה אח העדאמו: ה"ג ר' יעקב משלם ח"נ: במאי עסקינן. דלטרין ליה למתני ח"נ ולא תנא רבי יעקב מחייב: אי דעבד ליה שמירה. מעולה ונפרשה כלילה או שפרציה לטמין משום הכי פטר ליה מוק שלם כלל לא בעי לשלומי: ואי דלא עבד ליה שמירה. מעולה כוליה נוק בעי לשלומי: שמירה פחותה. נעל בפניה כראוי ואמרין [לקמן] (ר' נה) דלת שיכולה לעמוד ברות מצויה וכו' כראוי והיינו מצויה ולאטרין לאשמועין דמשתלם ח"נ ולא כולו ולאפוקי מהי תנאי דפליגי בשיליה פירקין [מה:] דאיכא למי"ד דטעור ואיכא דמחייב ליה נוק שלם ואשמועין הכא דרבי יעקב סבר לה כרבי יהודה דלמר בשיליה פירקין [שם] במועד סגי ליה בשמירה פחותה דמיתרי ביה קראי ומפטר מוק שלם ומיהו נחאי נוק מחייב כדלמרינן לקמן [שם] לא פטר ר' יהודה אלא על דא העדאה שבו אכל דא תמות במקומה עומדת ושם לא סגי ליה בשמירה פחותה דלא מיתרי ביה קראי ואע"ג דהך דא תמות מגופיה משתלם אית ליה לר' יעקב מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופיה כרבנן דפליגי עליה דסומכוס לעיל: ולא פליגי. ר' יעקב ורבי יהודה: ולאביי דאמר פליגי במאי פליגי. אי בתם לא קאמר רבי יהודה נ"ש ואי במועד ושמירה פחותה הא שמעין ליה לרבי יהודה אפילו בשור של פיקח ח"נ ותו לא ואי גדל נטריה כלל מאי טעם דר' יעקב: ולא נטריה כלל. וקאמר רבי יהודה נ"ש החאי מן העלייה והחאי מן גופו דשמעין לרבי יהודה לקמן דל חס ונעשה מועד דא תמות במקומה עומדת ומגופו נגבית והאי אע"ג דלית ליה בעלים בני דעה מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו דא תמות: ורבי יעקב סבר לה כרבי יהודה כהדא. דכל חס ונעשה מועד דא תמות במקומה עומדת נגבית מגופו הלכך הכא פטור מלד תמות דכהן פליגי עליה דקסבר אין מעמידין אפוטרופוס לתם כו': בשלמא לאביי דאמר פליגי שפיר. מוקי לה במועד למתנתא קמייתא דנתם ליכא לאוקמא לאשמועין דמעמידין במועד ולא נטריה כלל ומשלם ח"נ לקמייתא במועד לוקמא בתם:

(א) ג"ל אמרי יעבין,
(ב) [לקמן ח"ג:] (א) ג"ל ית.
לקמן מה: (ד) כמ"ל: דהא
שמעין.

הגרות הב"ח

(א) תובי ד"ה דאי אמת
וכי' או אם יודע הוא
נעלמו שפסע:

וְלֹא מִשָּׁם אֵלָּא מִכֵּן דְּמוּעַד. ורבה לא בעי לשנוי הכי מדלא קתני ר' יהודה אומר חייב נ"ש ור' יעקב אומר ח"נ ועוד דמשמע ליה לרבה דכיון דלא נטריה כלל ה"ל למתני אין משלם אלא ח"נ נוק שזהו החדוש ומדקאמר משלם ח"נ משמע דקמ"ל דמשלם אפילו ח"נ אכל השתא דנטריה שמירה פחותה חידוש הוא דקמ"ל דמשלם אפילו ח"נ ועוד דמשמע ליה ח"נ מגופו כהס ח"נ דנכל מקום: **אדמוקי** זה במועד ד'וקביה בתם. חימה דמעיקרא הוא פריך אי נתם פשיטא ולא היה בני למיתר דאחא לאשמועין דמעמידין אפוטרופוס לתם כדפי' לעיל דאם כן ה"ל למתני רבי יעקב מחייב והשתא פריך לאוקמיה נתם ו"ל דהשתא דאסיק אדעמיה דאמר דא תמות במקומה עומדת לא מני למתני רבי יעקב מחייב דליטריך להוסיף ח"נ לאשמועין דמעמידין אפוטרופוס לתם ואי הוה מני מחייב הוה מוקמין לה במועד אכל חס פטור דאין מעמידין אפוטרופוס לתם ואלטריך לאשמועין דמועד משלם נ"ש לאפוקי ממ"ד דא תמות במקומה עומדת אכל מעיקרא דלא היה אסיק אדעמיה דא תמות כו' פריך שפיר אי נתם פשיטא דאי לאשמועין מעמידין אפוטרופוס לתם אהא לתני מחייב והוה מוקמין ליה נתם דלמועד לא אלטריך:

אפוטרופוס לתם דלשמועין (ז) ליה בתמימותא כתייתא דלמר אין מעמידין הלכך ע"כ קמייתא נמי דמועות: אלא לרבה דאמר לא פליגי. ואית ליה לר' יעקב מעמידין אפוטרופוס לתם: אדמוקי